

Bir Sevan Nişanyan Tartışması

Garbis ALTINOĞLU

6 Ağustos 2017

Hasan Cemal 31 Temmuz tarih ve Şirince'yi, Matematik Köyünü Yıkamak! başlıklı yazısında şöyle demişti:

Şirince'de iki yıl önce Matematik Köyü'nü gezerken içim yaşama sevinciyle dolmuştu.

Sevan Nişanyan, kendi adını taşıyan bu kütüphanenin mimarlık dhl her şeyi Matematik Köyü'nden sonra şimdi de Felsefe Köyü'nü inşa hlindeki yamaçta iki kule dikkatimi çekiyor. Bir tarafta Ali Nesin kulesi Karşı tarafta, tepede yeşilliklerin, ağaçların içinden yükselen ve Şirince'ye tepeden bakan Sevan Nişanyan Kulesi Şirince'yi, kökleri tarihin derinliklerine giden bir Rum köyünü dokusunu hiç bozmadan inşa etmek Matematik Köyü kurmak Felsefe Köyü kurmak Genç insanlara eleştirel düşünce'yi öğretmek, aşılayarak bu topraklarda farklılıklara saygılı bir geleceğin tohumlarını atmak Ancak dehayla delil karasından geçen ipince çizginin deha tarafına düşenlerin yapabileceği akıl almaz işler, diyorum kendi kendime

Hasan Cemal'in bu söyledikleri bana bir dizi değişik temayı anımsattı. Bunların arasında en başta, kendine özgü bir kişilik olan Sevan Nişanyan hakkında, özellikle Türkiye'den kaçışı sonra yapılan yorumlar geliyor. Sevan'ın basına, 14 Temmuz'da yansıyan bu kaçışı sonrasında Sevan Nişanyan cezaevinden firar etti başlıklı haberi, ben de 15 Temmuz'da kendi sayfamda yayınladım. Yanına, Darısı tüm ilerici siyasal tutsakların başına yorumunu ekleyerek.

Bunun üzerine bir okur buna, Sevan'ın ilerici olmadığı,fakat über bir liberal olduğu yolundabir yanıt vermişti. Bense bu okura şöyle bir karşılık vermiştim: Bir kişinin ya da partinin liberal olması, onu gericiliğe yaklaştırır ama onun minimal düzeyde ilerici' olmasıyla da çelişmez. Ama bu okurun tepkisini aşan, Sevan'ı karşı-devrimci görenvekarşı-devrimcinin minimal ilerici'si vs. olmaz! diyen okurlar da vardı.

Bu ikinci okurun -ve onun gibi düşünenlerin- söylediğinin aksine, burjuvazinin ve hatta karşı-devrim kampının saflarında böylesi farklılıklar vardır.Marksist strateji ve taktik bilimi böylesi farklılıkların dikkate alınmasını ve olanaklıysa eğer, böylesi farklılıklardan demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm kavgası için yararlanılmasını öngörür. Özellikle Türkiye ve Ortadoğu'daki burjuva partileri, devletlerinin ve PKK/ KCK da içinde olmak üzere çeşitli örgütlerin siyasal pratiklerinin kabataslak bir incelenmesi bile böylesi farklılıkların olduğunu ve devrimci ve ilerici güçlerin taktiksel rotalarını çizerken bu farklılıkları dikkate aldıklarını göstermeye yeter. Burjuvazinin, hatta karşı-devrimin ve siyasal gericiğin saflarında bile ayrımlar olduğunu ya da olabileceğini anlamayanların böylesi bir tartışmaya ciddi bir katkısı olamaz elbet.

Nasıl faşizm burjuvazinin en gerici fraksiyonunu ya da siyasal eğilimini simgeliyorsa, liberalizm de gene aynı sınıfın en az ilerici fraksiyonunu ya da siyasal eğilimini simgeler. Bu konuyu bilmeyenlere ve/ ya da inceleme fırsatını bulamamış olanlara Lenin'in, bir liberal toprak ağası olan Tolstoy'a ve onun çelişmeli ideolojik-siyasal karakterine ilişkin değerlendirmesini sunduğuRus devriminin aynası Tolstoyadlı yazısını okumalarını öneririm. Ya da İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyetler Birliği'nin karşı-devrimci Nazi Almanyası, faşist İtalya, militarist Japonya bloğuna karşı gene karşı-devrimci Britanya ve ABD emperyalistleriyle bağlaşması üzerinde düşünmelerini. Ya da 1933 öncesi Almanyası'nın Weimar rejimi ile 1933 sonrası Almanyası'nın Nazi faşist rejimi arasındaki hiç de önemsiz olmayan farklılıklar üzerinde düşünmelerini.

Sevan'ıkarşı-devrimciolarak nitelermeye gelince Bunun, Sevan'ın halihazırdaki konumuna uygun bir nitelme olmadığı ortada. 15 Temmuz'da kaleme aldığımSevan'ın ilericiliği ve liberalizmibaşlıklı yazımda bu konuda şunları söylemiştim:

Liberalizm Avrupa'da Aydınlanma döneminde bazı düşünürlerin mutlak monarşiye, Kilise'ye ve genel olarak muhafazakarlığa karşı geliştirdikleri bir

akımdı. Bu akımın maddi temeli birkaç yüzyıldır gelişmekte olan kapitalizmin ve burjuvazinin çıkarlarının korunmasıydı, ki bu pratikte kişisel özgürlüklerin ve özellikle de üretim araçlarının özel mülkiyetinin ve parasal servetlerin devletin tasallutu ve keyfi el koymalarından korunması biçimini alıyordu. Aslında liberalizm burjuva demokratizminin sağ kanadını ya da en az ilerici kanadını oluşturuyordu. Bu akımın sol kanadı ise, köylülerin ve kent emekçilerinin çıkarlarını savunan radikal demokratizmdi. Örneğin Rusya'da, Çarlıkla uzlaşma çizgisini savunan Kadet Partisi liberal burjuva ve toprak ağalarının temsil ederken, Çarlığı yıkmayı savunan Trudovikler köylülerin ve kent emekçilerinin çıkarlarını temsil ediyorlardı. Liberalizm kapitalizmin tekeldi, emperyalist evresine girmesi ve özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren devrimler çağına açılmasıyla birlikte gericileşmeye başladı. Özellikle emperyalist ülkelerde böyle oldu bu. Bugün liberalizmin esas olarak gerici ve anti-komünist bir nitelik taşıdığını söyleyebiliriz.

Fakat Türkiye gibi devletin, şovenizmin, militarizmin ve dinsel gericiliğin etki ve nüfuzunun çok güçlü olduğu yerlerde liberalizm gene de belli bir ilerici rol oynar ve oynamaktadır da Zaten sosyalizme karşı olduğunu saklamayan ve aslında kapitalizmi savunan Sevan'ın ilericiliği de bu çerçeve ve sınırlar içinde bir anlam taşır.

Tabii bir dizi başka okur da bu tartışmaya katıldı ve gerek Sevan'ı ve gerekse benim yorumlarımı, bazan haklı ve bazan da haksız bir biçimde, eleştirdiler. Ancak bu okurların önemli bir bölümünün, onu hedef alan ve çoğu haklı sayılabilecek eleştirilerinden yola çıkarak Sevan'ı tümüyle reddetmek, çöp sepetine atmak tutumunu benimsedikleri görülmüyordu. Bunun gerekçesi ise Sevan'ın eşine karşı saygısız davranışı ile Marksizme ve sosyalizme karşı olumsuz tutumuydu. Sevan'ın ve onun gibilerin kişisel ve ideolojik hata ve zaafı elbette gözönüne alınmalı ve gerektiği ölçüde devrimci eleştirinin konusu haline de getirilmeli. Ancak ben şunu ileri sürüyorum: Aslında burada - görünüşte Sevan üzerinden- yürütülen tartışma bizim, Türkiye-Kürdistan gibi ülkelerde liberal burjuva aydınlarına ve onların rolüne ilişkin bakış açımızın ne olması gerektiği idi. Tartışmada yer alan tarafların bunun bilincinde olup olmadıkları büyük bir önem taşıyor. Bir başka deyişle Sevan burada daha çok bir semboldü bizimki gibi ülkelerde liberal aydın kategorisi içinde yer alan kişilerin bir sembolü. Yani buradaki tartışma Sevan'ın ilerici olup olmadığından ziyade, demokrasi, siyasal özgürlük ve sosyalizm kavgasında liberal burjuva aydınlarının rolünün ne olduğu ya da olacağı üzerineydi.

Ben bu tartışma sırasında bu bağlamda şunu da söylemiştim:

Sevan'ın siyasal duruşu genel olarak liberal gerici' olarak nitelendirilebilir. Ancak onun siyasal İslama ve Türk şovenizmine ve faşizmine karşı tavır aldığını da görmezden gelemeyiz. Onun hem mimarlık, etimoloji vb. alanındaki başarıları gözardı edilemez, hem de geleceğin devrimci Türkiye'si böylesi yetkin burjuva aydınlarının zekasından yararlanmak zorundadır. (Tabii bu süreçte Sevan iyice gericileşmez ve açıkça devrim düşmanı bir çizgiye evrilmezse)

Türkiye'nin, zihin dünyası Ermeni, Rum, Kürt vb. düşmanlığıyla sakatlanmış yağmacı, çapulcu ve militarist kafalı burjuvazisi ve onun en son ve en rezil temsilcisi olan AKP faşizmi, Şirince'de yapılan güzel şeyleri yıkmaktan ve orayı sözcüğün gerçek anlamında bir Çirkinceye dönüştürmek için elinden geleni yapacaktır. Ama modern bir burjuva devleti asla böyle davranmaz ve Sevan gibizeki, yaratıcı ve girişken bir aydını el üstünde tutar, onurlandırır ve dehasını konuşturmak için ona her türlü olanağı sunardı. Kendisine devrimci adını layık bulanlar herhalde, modern burjuvazinin gerisine, hem de çok gerisine düşmemelidirler.

Kapitalizme ve emperyalizme karşı savaşım, aynı zamanda insanlığın tüm tarihi boyunca yaratmış olduğu bilim, felsefe, sanat ve edebiyat vb. yapıtlarının, yani bizden önceki kuşakların tümünün çabalarının ürünü olan bilgi ve kültür mirasının korunması ve sömürünün, zulmün ve eşitsizliğin olmayacağı bir toplum kurmak için uğraş veren bugünün ve geleceğin işçi ve gençlik kuşaklarına aktarılması için bir savaşımdır. Tabii bu birikimin gerici öğelerini reddetmek ya da bir yana koymak suretiyle. Lenin, Gençlik Birliklerinin Görevleri Üzerine adıyla yayınlanan bir konuşmasında, proleter kültürünün oluşturulmasının yolu üzerine görüşlerini anlatırken şöyle diyordu: İnsanlığın tüm gelişme süreci boyunca yarattığı kültürün tam olarak kavranması ve dönüştürülmesi olmaksızın bir proleter kültürünün yaratılamayacağını berrak bir biçimde kavrayamadığımız sürece bu sorunu çözemeyeceğiz Proleter kültürü insanlığın kapitalist, toprak ağası ve bürokratik toplumların boyunduruğu altında biriktirdiği bilgi dağarcığının mantıksal gelişmesinden başka bir şey olamaz. (On Culture and Cultural Revolution, Moskova, Progress Publishers, 1966, s. 133)

Bizden önceki kuşakların oluşturduğu bilgi ve kültür mirasının taşıyıcıları ise, her dalda ve alanda belirli bir yetkinlik düzeyine erişmiş olan bilim insanları,

filozoflar, mühendisler, tıp uzmanları, sanatçılar, müzisyenler araştırmacılar, iktisatçılar vb., yani aydınlardır. Onlar olmaksızın demokratik ve sosyalist devrimler zafere erişebilirler elbet ama yeni, daha adil ve daha ileri bir toplum kurma amacına onlar olmaksızın erişmek olanaksızdır. Bir başka deyişle, matematiksiz ve felsefesiz, yani matematik köyleri ve felsefe köyleri olmayan bir sosyalizm düşünülemez. Bu bakımdan, adına layık bir devrimci örgüt, çocuksu ve aptalca bir sektarizmden uzak durmalı, Sevan gibi zeki, yaratıcı ve bilge insanları kazanmaya çalışmalı ve onların bilgi birikiminden gerek devrim öncesinde ve özellikle de devrim sonrasında yararlanma anlayışına sahip olmalıdır. Tabii, asla bir suistimal (=kötüye kullanma) biçiminde anlaşılmasını gereken buyararlanma eylemi, böylesi aydınların hatalı ve anti-Marksist görüş, tutum ve eylemlerine karşı sabırlı, kararlı ve uzlaşmaz bir ideolojik kavgayla elele yürümelidir.

Author Details

Garbis ALTINOĞLU

maryamohannes@yahoo.fr

Bunu paylaş:Facebook'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Twitter üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Linkedln üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pinterest'te paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)WhatsApp'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Daha fazlaArkadaşınızla e-posta üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Skype'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Telegram'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Reddit üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pocket'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Tumblr'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)